

De NVSO Rommelpot

April 2020, nr 1
160 leden

'De Rommelpot is een oud Nederlands muziekinstrument gemaakt van een aardewerk pot bespannen met e en varkensblaas waarin een stok gestoken wordt.'

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR STRAATSBURG EN OMSTREKEN
ASSOCIATION NÉERLANDAISE DE STRASBOURG ET SES ENVIRONS

Alle Rommelpotnummers vanaf 2012 kunt U vinden op onze website, zie: <http://www.nvso.fr/>
Zie ook de interessante website van de FANF, de overkoepeling van de Nederlandse Verenigingen in Frankrijk: <http://www.fanf.fr/>

Beste leden en medelezers,

Hier treft U het eerste nummer in 2020 aan.

We beleven aparte tijden.

Naast de onzekerheden die we kennen als eigen aan het leven, kunnen we daar door de corona-crisis nu nog een aantal aan toevoegen.

We zien ook een ongekende inperking van persoonlijke vrijheden, zoals de vrijheid van beweging, om bijeen te komen en te vergaderen¹. De toon van diverse regeringsleiders is er ook naar: 'de grootste uitdaging sinds de Tweede Wereldoorlog' (Bondskanselier Merkel) en 'Frankrijk is in oorlog' (President Macron). Minister-President Rutte sprak van 'de grootste crisis sinds de oorlog'. Het is overigens bewonderenswaardig hoe snel allerlei personen en instanties met de nieuwe media inspelen op de situatie: school, cursussen, hulpgroepen, huisconcerten... van alles kan via internet.

We denken in de huidige situatie ook aan een speech van Bill Gates, uit 2015 waarin hij verwachtte dat als er in komende tijden een massaal verlies aan mensenlevens te betreuren valt, dat niet (a)toomoorlog maar eerder een uitbraak van een onbekend virus als oorzaak heeft. Het bracht hem tot een oproep om meer energie en middelen in de voorbereiding daarop te steken in plaats van steeds weer nieuwe wapensystemen².

We kunnen in deze situatie niet inschatten wanneer er weer gezamenlijke activiteiten van onze Vereniging te verwachten zijn, anders dan langs elektronische weg. Het onderdeel 'komende activiteiten' kunnen we alleen als 'voornemens' weergeven in plaats van voorzien van een datumvast programma.

Allerbelangrijkst is nu dat U en de Uwen in goede lichamelijke, en geestelijke gezondheid blijven. En, voor wie het lot heeft beschikt om in aanraking te komen met het corona-virus wensen we dat de gevolgen beperkt blijven en dat eenieder weer snel en volledig herstelt. We hadden kunnen besluiten het verschijnen van een Rommelpot te verschuiven tot zekerder tijden. Maar we kiezen ervoor om ons ritme niet door het virus te laten bepalen en, juist in deze tijd de traditie te handhaven van een aantal nummers gespreid over het jaar. Het jaar 2019 met maar één enkel nummer willen we de enkele uitzondering laten blijven die de regel bevestigt.

We wensen U als redactie van de Rommelpot, alle goeds en sterkte toe in de komende tijd en hopen dat U de tijd en gelegenheid vindt om ook dit nummer Uw aandacht te geven.

Gerard de Boer en Hans de Jonge.

¹ De Raad van Europa heeft recent een handleiding uitgegeven over hoe het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens toe te passen in deze aparte tijden.

² In Rommelpot nr. 4, pag. 18 uit 2017 wordt melding gemaakt van onderzoek dat erop gericht is om ons weerbaarder te maken en daardoor langer te leven... volgens onderzoekers gaat - op de lange duur - een leven gelijkend op onsterfelijkheid tot de mogelijkheden behoren. Het onderzoek wordt mede door Microsoft (Bill Gates) gesponsord.

In dit nummer:

- p. 1 Bericht van de Rommelpotredactie
- p. 2-3 Mededelingen van de - Ambassade in Parijs in verband met de huidige crisis
- p. 3 Rectificatie
- p. 3 Contributiebetaling
- p. 4-5 Eerdere activiteiten
- p. 5 Komende activiteiten
- p. 6-7 Culturele tips
- p. 7 Artikelen
- p. 7-10 De invloed van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, Topsport en Mensenrechten
- p. 10-11 Hoe kan een minister-president in Nederland worden afgezet?
- p. 11-20 De geschiedenis van de functie van minister-president in Nederland
- p. 21-22 Diversen
- p. 22 Colofon

Twee mededelingen van de Ambassadeur in Parijs over de bereikbaarheid van de Ambassadediensten in verband met de huidige crisis, hier de eerste:

‘Madame, Monsieur,

Il y a un mois, personne ne croyait que l'épidémie du coronavirus COVID-19 puisse avoir un si grand impact sur notre vie quotidienne. Le travail, l'école, les contacts sociaux, le sport, les soins à domicile et les soins aux proches: tout a changé et nous ignorons combien de temps cela va durer.

L'ambassade des Pays-Bas à Paris reçoit de nombreuses questions de la part de Néerlandais qui sont inquiets. Malheureusement nous sommes contraints de rester fermés au public. Nous comprenons que cela puisse être difficile pour vous. L'ensemble du personnel de l'ambassade s'engage à vous aider et à essayer de répondre à vos questions, tout en faisant du télétravail.

Ci-dessous, j'aimerais vous donner quelques renseignements sur les démarches à suivre si vous avez des questions.

Pour les questions urgentes, veuillez contacter le 24/7 BZ ContactCenter qui est disponible 24 heures sur 24 au numéro suivant : +31 247 247 247.

Pour les questions régulières, qui ne portent pas sur la situation autour du coronavirus, veuillez utiliser ce formulaire : <https://www.nederlandwereldwijd.nl/contact-met-ambassades>

Les réponses aux questions fréquemment posées au sujet de la situation actuelle en France sont disponibles ici : <https://www.nederlandwereldwijd.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/reisadvies-frankrijk>

Les informations actuelles publiées par le gouvernement français concernant le coronavirus sont disponibles ici : <https://www.gouvernement.fr/info-coronavirus>

Si vous connaissez des ressortissants néerlandais qui n'habitent pas en France mais qui se trouvent bloqués ici, qui veulent retourner aux Pays-Bas et qui ne disposent pas de leur propre moyen de transport ni d'autres possibilités de faire le trajet comme p.ex. par l'intermédiaire d'une compagnie aérienne ou d'une agence de voyage, vous pourrez leur conseiller de s'inscrire à la nouvelle plateforme : <https://www.bijzonderebijstandbuitenland.nl>. Cette plateforme est une initiative de voyagistes néerlandais, de compagnies d'assurances, de compagnies aériennes et du gouvernement néerlandais et a comme objectif d'aider les Néerlandais -qui sont bloqués à l'étranger- à rentrer aux Pays-Bas.

Vous avez des amis néerlandais ou des membres de votre famille néerlandaise qui séjournent en France (temporairement ou de façon permanente)? Conseillez-les de s'inscrire aux services d'information du Ministère à La Haye en suivant le lien : <https://informatieservice.nederlandwereldwijd.nl>

Nous aimerions savoir quelles informations vous voudriez recevoir de l'ambassade en général mais aussi, et même surtout, concernant le coronavirus.

Je vous souhaite du courage en cette période difficile. J'espère que vous vous portez bien et au cas où vous êtes touchés par la maladie, je vous souhaite un bon et prompt rétablissement. Prenez bien soin de vous et de vos proches.

Bien cordialement,

Pieter de Gooijer
Ambassadeur du Royaume des Pays-Bas à Paris'

En hier de tweede we recent ontvingen, met nog een extra mailadres.

'Beste Nederlanders in Frankrijk,

Recent ontving u een bericht van ambassadeur Pieter de Gooijer over de ontwikkelingen rond corona en waar u met welke vragen terecht kunt. In zijn bericht vroeg de ambassadeur ook op welke wijze wij u gedurende de coronacrisis anders of beter van dienst kunnen zijn op het gebied van informatieverstrekking en beantwoording van uw vragen. Ook voor andere ideeën vragen of verzoeken (niet Corona-gerelateerd) houden wij ons van harte aanbevolen.

U kunt ons bereiken via PAR-INFOSERVICE@MINBUZA.NL

Veel sterkte in deze periode, let goed op u zelf en op elkaar.

Vriendelijke groet,

Consulaire Afdeling

Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden

Parijs

Rectificatie:

In het unieke want enige nummer van de Rommelpot in 2019 was op pagina 2 onder 'Donderdag 25 april in 2019' vermeld dat de leden van onze vereniging op die dag waren uitgenodigd door Ambassadeur Böcker voor de tussen de middags Koningsdagreceptie. Hij heeft me erop gewezen dat in 2018 de cocktail tussen de middag werd georganiseerd maar dat deze activiteit in april van 2019 naar de vooravond was verplaatst, juist om meer rekening te houden met de nog actief werkende leden van de Vereniging.

Zijn correctie is terecht. In de opgenomen tekst was de redactie nog ten onrechte van de oude situatie uitgegaan.

Excuses daarvoor en ook vanaf deze plaats: dank voor het verplaatsen.

Gerard de Boer

Contributiebetaling

Voor zover het er nog niet van gekomen is, hier het benodigde:

Voor paren/families/ 35 euro, voor alleengaanden 25 euro.

U kunt een cheque sturen aan onze penningmeester, Hans de Bruin, 19 rue Philippe Grass, 67000, Straatsburg.

Of, maak het bedrag over op de bankrekening van de Vereniging: IBAN nr: FR7630087330020001180790118

Ten name van 'NVSO'.

De Algemene ledenvergadering komt er weer aan, waarschijnlijk ook in november. U krijgt separaat bericht.

Eerdere activiteiten/evenementen

De traditionele maandelijkse borrel

Na een onderbreking in de decembermaand startte dit jaar weer de nieuwe cyclus. De januari borrel werd door prioritaire engagementen van een aantal vaste deelnemers zo matig bezocht dat voor zover mijn informatie strekt Harry en Han Duintjer Tebbens getweeën in een soort 'dialogue intérieur' de borrelgedachte levendig hebben gehouden. De februari borrel stond in het teken van 'terug-naar-normaal' met een aanzienlijk meer sociale omvang en geanimeerd karakter. Nog onwetend van de intensiteit van het virusdrama spraken we af elkaar zeker weer eind maart te treffen, een afspraak die gegrond bleek op een niet in te lossen optimisme.

Vrijdag 7 februari - De Flammekücheavond

Omdat we er niet in slaagden in januari een passende plek te vinden voor een echte Nieuwjaarsreceptie was de avond van vrijdag 7 februari te beschouwen als een alternatieve gelegenheid om elkaar niet al te ver na de jaarwisseling te kunnen treffen.

Het werd restaurant Au Quai de l'III, hartje historisch Straatsburg op de place du Corbeau.

Het pand kent een lange geschiedenis met veel verschillende bestemmingen...van woonhuis via een fabriek naar winkel en nu dan restaurant.

Op deze plek kon het niet anders dat de avondspijs daaraan was aangepast... Flammeküche dus, à volonté, vanzelfsprekend begeleid door liquide middelen van de gewenste soort.

Uw scribent heeft het gebeuren moeten missen en begreep dat het een genoeglijke avond is geworden.

Er waren niet enkel ANSE-leden maar ook ons medelid Joke van der Kwast, onze leidsvrouw bij het sjoelen, met een aantal leden van haar sjoelvereniging die ons hopelijk in november weer zullen bijstaan bij het dan alweer 6^e Sjoelkampioenschap van onze vereniging.

Donderdag 5 maart - De Doesavond in de Aubette

Als elk jaar had Anke Vrijs met haar team van de Association Theo van Doesburg ook dit jaar voor een passende ambiance gezorgd om de Aubette 1928 weer als in de begintijden als een levendig danspaleis te laten schitteren.

De dresscode was daaraan aangepast: de primaire kleuren van de Stijl of de dresscode uit de 20'er jaren, de Charlestontijd.

Het aantal bezoekers en dansers was, wellicht al door een voorvoelde virusvrees, wat minder dan vorig jaar maar nog steeds ruim voldoende om een zinderende danssfeer te creëren.

Ook nu waren de jazzband en een aantal geoefende leden van 'Lindy hop' de enthousiasmerende aanjagers en sfeerversterkers: er werd weer flink ge-lindy-hopt en ook de charleston bleek zich in een blijvende populariteit te mogen verheugen.

Voor wie zich meer wilde bekwamen werden instructieve demonstraties en lessen gegeven.

En er was ook een optreden om vooral bewonderend van te genieten: enkele dansers van de groep 'Masterpiece' met atletische kwaliteiten vergastten ons op een veelheid van creatieve en verrassende bewegingen die je gezien moet hebben om te geloven dat het kan.

Daarnaast zorgde MIRA (Mémoire des Images Réanimées d'Alsace) voor een nostalgisch goed passend intermezzo

met een interessante selectie van oudere stille films uit de familiekring en van meer publieke evenementen.

Dit onderdeel werd op de 'Does'piano begeleid door Alan Hocquet, student architectuur en ingenieur op het INSA (Institut National des Sciences Appliquées) in Straatsburg, één van de Grandes Ecoles.

De voorzitter deed een oproep om oudere films zonder specifieke bestemming van inwoners, verenigingen of anderszins uit de Elzas, of die al op een andere medium waren overgezet aan te bieden aan de stichting om de Elzassische sfeer en cultuur uit eerdere tijden goed invoelbaar te houden.

Wie materiaal beschikbaar heeft kan contact opnemen met MIRA: 31 rue Kageneck, 67000 Straatsburg of:

0388220332.

Anke, Claudia, Pierre en alle andere betrokkenen bij de prima organisatie: grand chapeau bas en tot volgend jaar!

Komende activiteiten/evenementen

Hier worden de mededelingen een stuk vager. De redactie volstaat met een vooralsnog datumloze opsomming van voorgenomen activiteiten van onze vereniging en andere voor onze leden interessante bijeenkomsten:

- Het doorgaan van de Koningsdagreceptie van Ambassadeur Roeland Böcker en zijn staf, alsook het Koningsdagfeest van onze vereniging zijn sterk afhankelijk van het vooralsnog alleen in sombere tinten te schetsen buitengebeuren.
- De al snel opvolgende fietsklassieker Straatsburg-Ulm-Straatsburg gepland voor 8 mei met een prettig intermezzo in Bauhöfers Braustübl staat op even losse schroeven.
- De filmavond kan pas weer gepland worden als een genoeglijk samenzijn weer wordt toegestaan.
- Uit eerdere berichtgeving hebt U ook begrepen dat de voor 18 april voorgenomen wijnexcursie naar wijngoed Moritz, waaraan ons medelid Jelmer Witkamp is gelieerd tot nader te bepalen datum moet worden uitgesteld.
- Hetzelfde geldt voor een bezoek aan de ateliers van de Steenhouwers van de Onze-Lieve-Vrouwe-Kathedraal.
- Maar, voor dit najaar en voorjaar van 2021 kunnen hopelijk weer een aantal interessante 'Doesburg' avonden in de Aubette 1928 georganiseerd worden, zo liet Anke Vrijs me weten, als de bij de Nederlandse Ambassade in Parijs ingediende subsidieaanvraag de verhoopte positieve beoordelng krijgt.
- En, de jaarlijkse bijeenkomst van alle verenigingen en de FANF in maart in Parijs, waar Hans de Jonge ons zou vertegenwoordigen is vervangen door een latere telefonische vergadering.

Culturele tips

Ik had U graag voorgesteld om weer eens naar het Straatsburgse Musée des Beaux Arts te gaan om U weer te verbazen over de vreemd veelsoortige verzamelingen daar, zoals de mooie schilderijenverzameling, naast oude uurwerken, veel Hannong porselein, de speelgoedverzameling van Tomi Ungerer en de ondergrondse redelijk indrukwekkende archeologische afdeling, waar ik er nog niet zo lang geleden in slaagde, zoal niet te verdwalen, me wel gedesoriënteerd te voelen.

Maar het gaat me meer om de begane grond (tegelijk hier de bel-étage) waar je in normale tijden rustig kan

rond dwalen omdat het merendeel van de bezoekers van het Paleis vooral aandacht blijkt te hebben voor de schilderijenverzameling. De zalen en verblijven, somptueus ingericht tussen 1738-'42, en na het bombardement in WO II in oude glorie hersteld, ademen nog de oude sfeer uit de tijd van Lodewijk XV, die het Paleis overigens maar één keer bezocht. Maar de monarchie was wel het excuus voor de De Rohan familie om zo'n overdadig paleis in het stadscentrum te

laten verrijzen want, de Vorst moest immers, mocht hij komen, in overeenstemming met zijn status ontvangen worden! Maar, voel al rondlopend de werkelijke 'genius loci', dé grote held...natuurlijk Napoleon Bonaparte, die twee keer langs kwam in het paleis dat hem in 1805 door het stadsbestuur werd geschonken, toen Straatsburg één van de Franse garnizoenssteden was en hij de Elzassers tot echte Franse patriotten wist te transformeren, zodanig dat ik hem ook nu nog door een suppoost bij zijn toentertijdse koosnaam 'Napi' hoorde duiden, als had-ie hem gisteren nog gesproken.

Al dwalend door de 'Salle du Synode', de 'Salle des Evêques', de 'Salon' en de 'Chambre du matin de Napoléon',

kwamen weer herinneringen boven aan het cultureel program dat tijdens het Nederlands voorzitterschap van de Raad van Europa (2003-2004) is georganiseerd. Ik denk aan de opening in de Salle du Synode van de Rembrandt-etsen tentoonstelling, het prachtige klavierconcert in die zaal van Ton Koopman en zijn echtgenote Tini Mathot met Koopmans' eigen speciaal versterkte klavieren vanwege zijn stevige

aanslag. Dezelfde Koopman verzorgde aansluitend ook een schitterend concert op het Silbermann-orgel in de St Thomaskerk.

Maar ik denk ook aan een unieke dansvoorstelling op het plein voor het Paleis door het nog immer gerenommeerde Nederlandse dansgezelschap 'Conny Janssen danst'. Als de goden U ter wille zijn over een niet te lange tijd, kunt U, in de periode van 18 juni tot 12 juli aanschuiven voor een dans- en dineravond door dat gezelschap in de Unesco-gelauwerde Van Nelle fabriek in Rotterdam.

Of ga anders, in betere tijden weer eens op een zondag, met een goed boek, proza of poëzie naar de binnen cour van de St Pierre le Jeune, om daar een prettige afspraak met U zelf te maken.

Evenwel, in deze barre tijden waarin we vooralsnog alleen maar de deur uit mogen voor voedsel, dokter- of apotheekbezoek en U, mits voorzien van een adequaat attest, een kort rondje rond Uw huis mag maken, kan ik U niet veel anders dan een intensief virtueel museumbezoek aanbevelen.

Kijk eens, voor zover U de trip niet alreeds gemaakt hebt, op de computer of Uw mobiel onder 'virtueel museum' en er gaat een werkelijk nieuwe wereld open. Het 'Google art Project', biedt een close-up-kijkje in en rond een veelheid van gerenommeerde musea en bezienswaardigheden. Maar de meeste gerenommeerde musea hebben ook eigen mooie programma's voor een kijkje vanuit Uw leunstoel.

En anders, wat is er mis om de fotoalbums met de mooie herinneringen aan eerdere ervaringen weer eens op te slaan.

Het kan helpen om de tijd prettiger door te komen.

Artikelen

Allereerst een zeer gewaardeerde informatieve bijdrage van mevrouw Willy Thomassen, voorheen rechter in het Europees Mensenrechten Hof en opvolgend raadsheer in de Hoge Raad in Nederland. Zij beschrijft haar persoonlijke ervaring met de vaak nog onbekende 'extraterritoriale' reikwijdte van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Topsport en mensenrechten

(de invloed van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) buiten Europa)

CAS en ICAS

Op verzoek van de redactie van De Rommelpot schrijf ik voor U lezers dit stukje over mijn werk in de ICAS (International Council of Arbitration for Sport) waarvan ik lid ben geweest van 2014 tot 2018. Dit orgaan bewaakt de onafhankelijkheid van the Court of Arbitration for Sport (CAS), dat op internationaal niveau beslist over conflicten over transfers, sponsorcontracten, doping, televisierechten en andere fricties die zich kunnen voordoen tussen sporters en sportfederaties en tussen sportfederaties onderling. ICAS zorgt voor het budget en de infrastructuur, benoemt de arbiters en stelt de procesregels vast. Hoe kwam ik daar terecht?

Juristen met Olympische medailles

Afgezien van drie zwemdiploma's en een getuigschrift van mijn turnactiviteiten op de lagere school ben ik een volstreekte leek op sportgebied en ik had dan ook nog nooit van beide organisaties gehoord toen ik in 2014 werd benaderd door de President van het Olympisch Comité van Australië, Johan Coates, met de vraag of ik bereid was te worden benoemd tot lid van ICAS. Men bleek op zoek naar voormalige rechters met internationale ervaring en men had het oog op mij laten vallen omdat ik rechter was geweest in het EHRM en in de Hoge Raad in Nederland. Ik zei ja en kwam in een gezelschap van dertig mensen terecht waarin de meeste naast jurist, ook wereld-, olympisch- of andersoortig kampioen waren geweest, in uiteenlopende takken van sport. Drie van ons waren niet meer dan eenvoudige juristen, Hanqin Xue, de Chinese rechter in het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, Yvonne Mokgoro, voormalig lid van het Constitutionele Hof van Zuid-Afrika, en ondergetekende.

Gedrieën werden we benoemd door het IOC dat de onafhankelijkheid van CAS wilde versterken en het aandeel van vrouwen in internationale sportorganisaties wilde vergroten. Het IOC is een van de instanties die de leden van ICAS benoemt, de andere zijn diverse internationale sportfederaties waaronder vertegenwoordigers van belangenorganisaties van sporters. Ik stapte een mij onbekende wereld in.

De sport heeft geld

Het eerste wat mij opviel was de plezierige vergadercultuur. Geen vliegenufvingerij, geen geharnaste standpunten, ellenlange betogen of gedram, maar goed voorbereide en kortdurende prettige bijeenkomsten. Een verademing vergeleken bij veel bijeenkomsten die ik in mijn juristenleven had meegemaakt. Misschien speelde de sportiviteit waar het bij deze mensen in hun leven om draaide, daarbij wel een rol.

Wat mij ook opviel was hoeveel geld in de sportwereld beschikbaar is. Ik werd als lid van ICAS niet betaald, maar voor de halfjaarlijks vergaderingen die iedere keer in een ander land werden gehouden, vlogen we eerste klas naar onze bestemmingen, of dat nou Lausanne, Oman of Sydney was, werden met zijn allen in superluxe hotels ondergebracht en kregen heerlijk te eten. De aanschaf van een groot gebouw voor de zittingen en de administratie van het CAS, was geen enkel probleem, met financiële hulp van internationale sportfederaties en regeringen werd alles betaald wat nodig was, alle bouwplannen konden worden verwezenlijkt. Er waren positieve saldo's en een groeiend vermogen. Wat een verschil met de wereld van mensenrechten en rechtspraak waar ieder kwartje moet worden omgedraaid. Hoewel deze wereld mij dus in veel opzichten onbekend was, bleek ik al gauw op bekend terrein te zijn beland.

Onpartijdig

Rechtspraak in de sport onttrekt zich nagenoeg geheel aan de overheidsrechtspraak. Sporters tekenen contracten waarin de clause is opgenomen dat conflicten in hoogste instantie door de arbiters van het CAS bindend worden beslist. Vóór 1984 gebeurde dat nog binnen de kaders van de sportfederaties en het IOC totdat in 1984 het CAS werd opgericht vanuit de wens onpartijdige rechtspraak te verzekeren. Maar het IOC, als enige financierende instantie, hield een flinke vinger in de pap, onder meer via de bevoegdheid de arbiters aan te wijzen en de procesregels vast te stellen. Kritiek op deze verstrengeling vanuit de wereld van sporters leidde in 1994 tot de oprichting van ICAS die tot taak kreeg de onafhankelijkheid van CAS te bewaken.

Europese rechters

Helemáál buiten de greep van de overheidsrechtspraak blijven de uitspraken ('awards') van het in het Zwitserse Lausanne gevestigde CAS niet. Partijen kunnen in cassatie bij het Zwitserse Hoogerechtshof en diens arresten

zijn op hun beurt vatbaar voor heroverweging in Straatsburg als fundamentele rechten zijn geschonden. Die laatste weg is nog niet zolang geleden door sporters ontdekt, maar wordt door hen in toenemende mate bewandeld. Zo klaagde de schaatser Claudia Pechstein, winnares van negen Olympische medailles, toen zij wegens doping gediskwalificeerd

werd voor de Olympische Spelen, over de bevestiging van die maatregel door het CAS, omdat de procedure voor dit tribunaal oneerlijk zou zijn geweest. Ze kreeg op veel punten ongelijk. Zo werd tot grote tevredenheid van CAS haar klacht over een gebrek aan onpartijdigheid afgewezen, maar het Hof honoreerde wel haar klacht dat de zitting niet in het openbaar had plaatsgevonden, een schending van art. 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van Mens (EVRM), dat een eerlijk proces garandeert. Straatsburg had daarbij een duidelijke boodschap voor CAS en zijn arbiters die in meerderheid van mening waren dat art. 6 EVRM niet van toepassing was op CAS-procedures omdat arbitrage zich onttrekt aan de eisen van overheidsrechtspraak. Maar van vrijwillige arbitrage is hier geen sprake, aldus het Hof, iedere sporter is immers genoodzaakt de arbitrageovereenkomst te accepteren wil hij of zij kunnen meedoen aan de sportevenementen waarom het gaat. Zij kunnen niet geacht worden onvoorwaardelijk afstand gedaan te hebben van hun rechten voortvloeiend uit art. 6 EVRM. Dat artikel is wel degelijk van toepassing.

Wat is dat voor club?

Ook een mondiale organisatie als CAS/ICAS kan dus niet om het EHRM heen en dat geldt zelfs voor competities of sporters in China of andere landen buiten het gebied van de Raad van Europa. Uitspraken van Straatsburg kunnen ICAS ertoe brengen de CAS Code of Procedure aan te passen en ook Chinese arbiters zijn aan die Code gebonden. Mijn inbreng in ICAS was erop gericht de Europese rechtspraak zoveel mogelijk in de Code ingang te doen vinden. Dat ging niet altijd zonder slag of stoot. Vooral (maar niet alleen!) niet-Europese ICAS-leden stelden vragen als “moeten wij daar iets mee” of “wat is dat voor club” of “bij ons denken ze daar heel anders over”.

Kennismaken in Straatsburg

Onbekend maakt onbemind en dus organiseerde ik in de zomer van 2014 een kennismakingsbezoek in Straatsburg zodat beide partijen een indruk zouden kunnen krijgen van de omvangrijke jurisdictie van beide organisaties. ICAS kwam met het dagelijks bestuur waaronder President John Coates die uit Australië moest komen, het Hof verscheen met President Guido Raimondi, een aantal vicepresidenten en presidenten van kamers. De bijeenkomst werd gekenmerkt door openheid en een vriendelijke sfeer wat mede te danken was aan de charmante leiding van Coates en Raimondi. Patrick Titiun (kabinetschef van de President) had een overzicht gemaakt van de aan sportconflicten gerelateerde zaken die in toenemende mate bij het Hof worden aangebracht. Beide organisaties gaven een gedegen overzicht van de reikwijdte van hun werk en hun rechtspraak. Daarna werden over en weer geïnteresseerde vragen gesteld, gevolgd door een gedachtenwisseling. De bijeenkomst die werd afgesloten met een gezamenlijke lunch, was een succes. Beide organisaties hadden hun belang voor de internationale rechtsorde over en weer meer zichtbaar kunnen maken en afspraken werden gemaakt over wederzijdse informatie-uitwisseling. Voor mij was het een bijzonder soort reünie. In de zaal waarin ik van 1998 tot 2004 had geraadkamerd, zat ik nu tegenover de Hof-delegatie, maar met aan beide zijden oude en nieuwe collega's en vrienden.

Van China tot Koeweit en Brazilië

Beide organisaties zullen in de toekomst met elkaar te maken blijven krijgen. De activiteiten van CAS breidden zich steeds verder uit. Tijdens de Olympische Spelen worden ad hoc tribunalen opgericht die ter

plekke spoedbeslissingen geven. CAS gaat in de toekomst in eerste aanleg over dopingzaken beslissen (nu alleen in hoger beroep). Het is te verwachten dat sporters de middelen die hen ter beschikking staan om verder te procederen vaker zullen gebruiken, niet alleen in dopingzaken en niet alleen over de eerlijkheid van hun proces. Denk aan de Franse sporters die zich dagelijks moesten melden voor dopingcontroles, zij klaagden in Straatsburg over de schending van hun privéleven.

Omdat de meerderheid van de ICAS-leden niet uit Europa komt maar uit landen als Koeweit, Egypte, Australië, de VS en Canada, is het zaak dat er aanjagers in het ICAS zitten die de actualiteit van de regels en hun conformiteit met Europese waarden kunnen bewaken. Het was mijn belangrijkste activiteit in ICAS, die bij mijn afscheid beloond werd met een zilveren bord (dit is een sportwereld!) met de inscriptie "in grateful recognition of her most valuable contribution".

Het was voor ICAS een uitgemaakte zaak om na mij weer een ECHR-rechter (Elisabeth Steiner - Oostenrijk) in zijn gelederen op te nemen. Anno 2020 is het voor ICAS vanzelfsprekend geworden om voor de mondiale sportrechtspraak naar de Europese regels en het EHRM te kijken.

Willy Thomassen

Impeachment... hoe zou een Nederlandse Minister-President 'ge-impeached' kunnen worden?

De Verenigde Staten hebben in hun rechtssysteem een 'impeachment'-procedure om een zich misdragende President tussentijds af te kunnen zetten. Recent hebben we gezien dat deze als correctie bedoelde procedure tegen President Trump niet werkt als betrokken politici hun politieke kleur strak blijven volgen.

Wat daar van zij, hoe ziet de Nederlandse situatie eruit? Daarin is vooral de vaag vergelijkbare positie van Premier Rutte interessant, die zich de laatste weken bijna als de 'President van Nederland' heeft gemanifesteerd.

Maar, allereerst, voor de volledigheid, de Koning, wiens positie in ons stelsel vooral ceremonieel en symbolisch is. Tot een paar jaar geleden had de vorst(in) een belangrijke rol bij kabinetsformaties in de bevoegdheid tot aanwijzen van een kabinets(in)formateur maar die rol heeft het Parlement tegenwoordig zelf op zich genomen.

In de Grondwet is bepaald dat de Koning onschendbaar is en dat de Ministers tegenover het Parlement verantwoordelijk voor al zijn (regerings)daden. De Koning kan dus om zijn daden niet worden afgezet, ministers wel.

De Koning mag tijdelijk met zijn werk stoppen, maar alleen op basis van een daartoe strekkende wet³. Hij stopt dan helemaal en kan dus niet in deeltijd werken.

Als de Ministerraad van oordeel is dat hij 'buiten staat is het koninklijk gezag uit te oefenen' bericht de Raad dit aan de het Parlement (1^e en 2^e Kamer) dat in gezamenlijke vergadering daarover besluit. De Koning kan later zijn positie weer terugkrijgen als zijn situatie verbetert. Ingeval van 'buiten staat stelling' wordt bij wet een regent benoemd die het koninklijk gezag tijdelijk uitoefent.

En nu premier Rutte (en, mutatis mutandis, ook ministers).

Wat gebeurt er als hij een ambtsmisdrijf zou plegen. Bijvoorbeeld, ik noem maar, als hij zich zou laten omkopen om bepaalde groepen (belasting) voordelen te geven.

Wij kennen geen in de Grondwet opgenomen 'impeachmentprocedure'. Er is alleen een bijna nooit toegepaste regeling uit 1855, gewijzigd in 2018 om een ambtsmisdrijf strafrechtelijk aan te pakken. Volgens die regeling kan

³ De Belgische koning Boudewijn heeft dat een keer gedaan, voor één dag toen hij zich niet kon verenigen met een door hem te ondertekenen wet over de liberalisering van abortus.

het kabinet of de Tweede Kamer - althans in theorie - besluiten dat vervolging moet worden ingesteld. Zo'n dagvaarding moet door minimaal vijf Kamerleden worden gesteund.

De Hoge Raad is hier de enige rechterlijke instantie, dus geen hoger beroep mogelijk.

De Procureur-Generaal bij de Hoge Raad is aanklager.

Wat dan wel, gegeven het feit dat de rechter in de praktijk bij eventuele ambtsmisdrijven geen echte rol speelt?

In de Nederlandse situatie hebben we alleen de verantwoording voor het Parlement tot onze beschikking, de politieke afrekening dus: de motie van wantrouwen (die ook om andere feiten dan ambtsmisdrijven kan gaan) waarna aftreden volgt.

Overigens kan een afgetreden premier, afhankelijk van de aard en inhoud van het handelen dat tot de motie van wantrouwen leidde na aftreden voor de gewone strafrechter worden gedaagd, voor zover dit geen ambtsmisdrijf inhoudt⁴. Maar als er sprake is van een ambtsmisdrijf dan staat betrokkene ook na aftreden terecht voor de Hoge Raad, waarbij de opdracht voor vervolging wordt gegeven door bij Koninklijk Besluit of een Besluit van de Tweede Kamer⁵. Ook dan is de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad aanklager.

In 1868 is Minister van Marine G. Pels Rijcken door de Hoge Raad veroordeeld vanwege overtreding van een veterinaire wet: hij had zijn hond laten loslopen in een gebied waarin dat vanwege de heersende veetyphus verboden was. Dat werd als ambtsmisdrijf gezien. Hij werd veroordeeld tot 10 gulden boete of één dag hechtenis. Een paar jaar geleden deed een zittend lid van de eerste Kamer, tevens lid van een gemeenteraad, een beroep op de toepasselijkheid van art.119 toen hij, in een reguliere strafrechtelijke procedure terechtstond voor een rechtbank als beschuldigd van lekken van vertrouwelijke informatie in een sollicitatieprocedure voor een burgemeesterspost. Maar zijn stelling werd afgewezen omdat hij de vertrouwelijke informatie had doorgespeeld als lokaal politicus en niet als lid van de Eerste Kamer.

De geschiedenis van de functie van minister-president in Nederland

Formeel kennen we de functie van minister-president⁶ nog maar sinds 1983 toen in de Grondwet is opgenomen dat de minister-president voorzitter is van de ministerraad. Niks van een taakomschrijving of iets dergelijks. Maar in zijn positie is de premier breder geïnformeerd dan de afzonderlijke vakministers en heeft daardoor een voorsprong en overwicht. Zijn macht is vooral in de laatste dertig jaar toegenomen. Hij sluit in de Europese Raad van de Europese Unie overeenkomsten namens Nederland. Hij heeft op een aantal terreinen ook taken en bevoegdheden van vooral de Minister van Buitenlandse Zaken overgenomen, niet altijd tot genoegen van de daar dienstdoende minister. 'Levend staatsrecht' noemde Premier Lubbers dat indertijd. En nu in de Corona-crisis vult Premier Rutte zijn positie in met de rol als dirigerend coördinator.

In 1848 werd de parlementaire democratie ingevoerd met een onschendbare Koning en tegenover het parlement verantwoordelijke ministers. De Tweede Kamer telde tot 1956 honderd leden, vanaf dan honderdvijftig. Tegelijkertijd ging het aantal zetels in de senaat van 50 naar 75.

⁴ Denk aan de Franse situatie waar Jacques Chirac na ommekomst van zijn presidentiële ambtstermijn strafrechtelijk is veroordeeld en, straks, Nicolas Sarkozy strafrechtelijk wordt vervolgd voor veronderstelde strafbare feiten begaan in zijn presidentsperiode. In de Franse situatie geniet een President in functie onschendbaarheid.

⁵ Aldus art. 119 Grondwet. De bijzondere procedure geldt voor ministers en kamerleden.

⁶ Of 'premier' dan wel zoals je soms nog hoort, ik meen in Vlaanderen 'de eerste minister'.

‘Onschendbaar’, het parlement kon dus niet langer de niet gekozen en in beginsel onafzetbare koning verantwoordelijk houden voor zijn handelen. Maar het hield vooral in dat de ministers voortaan geen verantwoording meer schuldig waren aan de koning maar nu aan het parlement.

Natuurlijk was er ook in die tijd iemand die leiding gaf aan een kabinet maar dat werd gecombineerd met het leiden van een zogeheten vakministerie. Dat kon Binnen- of Buitenlandse Zaken zijn, Financiën of anderszins. En dat leiderschap had meer weg van ‘de eerste onder zijn gelijken’ dan van een leider boven andere ministers. Meestal drukte hij wel duidelijk zijn stempel op het beleid van het kabinet dat met zijn naam werd geduid.

De eerste die zich opwierp als een werkelijke minister-president was de nogal autoritair ingestelde Anti Revolutionaire voorman Abraham Kuyper in zijn regeringsperiode van 1901-1905.

In de 19e eeuw waren de liberalen met hun ‘laissez faire’ houding dominant maar het is opvallend dat een aantal van hen zich vooral in het laatste kwart van die eeuw in hun opvattingen en beleid halve sociaaldemocraten toonden.

De invloed van de koning is lang groot gebleven. De vorsten schoven geregeld hun favorieten naar voren.

Rode draad door de geschiedenis zijn de problemen om tot een samenhangend kabinet en beleid te komen: in de 19e eeuw hingen kabinetten geregeld als los zand aan elkaar; er waren lange tijd geen politieke partijen en men kende nog niet zoiets als een regeerakkoord. Het was vaak meer een groep van intellectueel verwante individualisten. Voor de ‘eerste onder zijn gelijken’ viel het in deze omstandigheden niet mee een samenhangend team te creëren en bij elkaar te houden.

Om het bovenstaande wat in te kleuren schets ik hieronder een aantal kabinetsleiders met hun karakteristieken en enkele daden van hun kabinet. Daarbij doe ik onrecht aan allerlei belangrijke en soms ook anekdotische gebeurtenissen en ook aan hier niet genoemde kabinetsleiders. Wellicht komt dit alles nog terug in een ander artikel, in een ander nummer van de Rommelpot.

De eerste ‘premier’ die aantrad in 1848 na de Grondwetswijziging was graaf **Gerrit Schimmelpenninck** (1794-1863), een favoriet van Koning Willem II.

De Koning had uit vrees voor opstand ingestemd met de Grondwetswijziging voor een Constitutionele Monarchie maar was zelf allerminst hervormingsgezind en schoof daarom de eveneens weinig progressieve graaf naar voren. Hij was voorzitter van de ministerraad maar was ook minister van Financiën én van Buitenlandse Zaken. Schimmelpenninck wilde eigenlijk zelf ministers kunnen benoemen en ontslaan en een Hogerhuis creëren met door de Koning benoemde leden. Als ‘gezant’ (ambassadeur) in Londen was hij gecharmeerd geraakt van het Engelse systeem waarin deze elementen voorkwamen. Maar zijn kabinetsleden zagen niks in dit plan. Ontgoocheld bood hij al snel zijn ontslag aan.

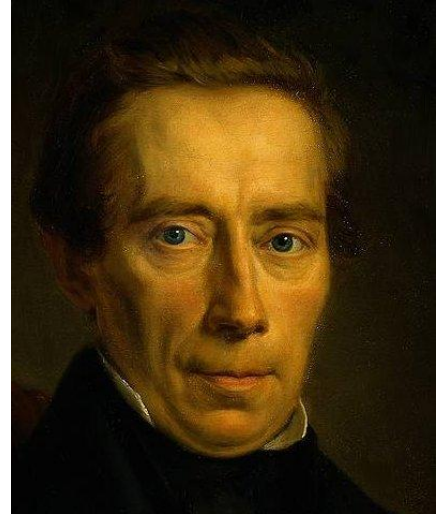
- **Johan Rudolf Thorbecke** (1798-1872) was eigenlijk de gedoodverfde kabinetsleider als een van de meest invloedrijke mensen achter de politieke modernisering door de Grondwetswijziging⁷.

⁷ In ons geschiedkundig geheugen is Thorbecke dé man van de hervormingen maar daarmee wordt onrecht gedaan aan andere ‘actievoerders’ van wie ik hier één ander politicus uit die tijd noem: Dirk Donker Curtius. Hij had al vóór Thorbecke de goede hervormingsideeën en het is aan hem te danken dat de voorstellen door het Parlement werden geloodst, op een moment dat Thorbecke politiek buitenspel stond. In zijn praktijk als advocaat en in krantenartikelen pleitte hij al in de tijd van Koning Willem I gedreven voor de vrijheid van drukpers (lees: meningsuiting), volledige godsdienstvrijheid en ministeriële verantwoordelijkheid. Hij, geboren in Den Bosch en gestorven in het Belgische Spa, had ook alle begrip voor de grieven uit de Zuidelijke Nederlanden tegen de autoritaire en antikatholieke Willem I, wat hem op scherpe kritiek van Thorbecke kwam te staan. Maar toen in 1848 Koning Willem II opstanden vreesde deed hij een beroep op de kritische Donker Curtius die voorzitter

Maar Willem II vond hem aanvankelijk nog te voortvarend huishouden in het staatsbestel.

Daar kwam bij dat Thorbecke niet alleen bekend stond als een staatkundig vernieuwer maar ook als nogal arrogant en nurks.

Hij leidde drie kabinetten (1849-1853, 1862-1866 en 1871-1872), waarin hij tevens minister van Binnenlandse Zaken was. Hij heeft de vaak aangepaste maar nog steeds geldende Gemeente- en Provinciewet op zijn naam staan. In 1853 struikelde hij over een godsdienstig conflict met de Vorst en met de protestanten over het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland. Onder verwijzing naar de beginselen van scheiding van kerk en staat zag Thorbecke geen overheidsrol in het herstel, ondanks de protestantse woede daarover. Hij trad af uit protest tegen de al te welwillende houding van Koning Willem III tegenover de opposanten. Werd hij in het begin als te vooruitstrevend beschouwd, later is hem verweten te weinig aandacht te hebben voor de sociale situatie in de maatschappij.

- Ook de na Thorbecke aangetreden **Floris van Hall** was al vroeg voorstander van de invoering van de ministeriële verantwoordelijkheid tegenover het parlement.

In 1842 ruilde hij zijn positie van deken van de Amsterdamse orde van Advocaten voor die van Minister van Justitie om vervolgens na twee jaar voor vier jaar minister van financiën te zijn. In die positie slaagde hij er in de redelijk hopeloze staatsfinanciën te saneren door de gezeten burgerij aan te sporen (veel) geld te lenen aan de staat onder dreiging van het invoeren van een extra belasting op vermogen, Men morde, vergeleek hem met Alva en zijn tiende penning, maar het werkte.

Van Hall wist met slim tijdrekken ook de wateren te kalmeren rond de kwestie van de bisschoppelijke hiërarchie, die Thorbecke tot aftreden had genoopt. Hij had, zouden we nu kunnen zeggen, wat trekken van Mark Rutte. Een groot succes was eveneens dat hij als Minister van Buitenlandse Zaken Nederland buiten de Krimoorlog (1853-1856) wist te houden. Hij leidde twee kabinetten: 1853-1856, 1860-1861.

- **Pieter Philip van Bosse** (1809-1879) is in de geschiedenis vooral gewaardeerd als staatsboekhouder. Hij maakte deel uit van 6 kabinetten, meestal als minister van Financiën. Hij was 'premier' van 1868-1871. Hij voerde de inkomstenbelasting in. Hij bevorderde als goed liberaal de vrijhandel door de afschaffing van allerlei belastingen maar voerde ook de Grond- en Successiebelasting in en schafte de doodstraf af⁸ Hij had ook zitting in kabinetten van Thorbecke maar schreef in zijn gedenkschriften dat 'Thorbeckes despotisme' vele liberalen van oorsprong naar het conservatieve kamp joeg'.

werd van de Commissie die een Grondwetsherziening moest ontwerpen. Hierin zaten de leden van een al in 1844 bestaande groep, de zogeheten 'Negenmannen' die toen al de latere wijzigingen bepleitten. In deze commissie zaten onder meer ook de latere 'premiers' Gerrit Schimmelpenninck, Jacob de Kempenaer en Scheltema van Heemstra en natuurlijk Thorbecke die het concept voor de latere wijziging opstelde. Minder bekend is dat de uiteindelijke hervormingsvoorstellen van Thorbecke al veel eerder breed leefden bij het merendeel van de Commissieleden. Zo ook bij Donker Curtius.

Derhalve wordt de cruciale Grondwetswijziging van 1848 ten onrechte vrijwel alleen aan Thorbeckes gedachtengoed toegeschreven. De rol van Donker Curtius gaat nog verder. In een periode dat Thorbecke politiek buiten spel stond heeft hij, als Minister van Justitie (!) de ontwerpen op knappe wijze via de Raad van State en door het overwegend conservatieve parlement geloodst. Er zijn op die route nog heel wat wijzigingen aangebracht (in een tekst die voor 2/3 overgenomen is uit de Grondwetstekst van 1815). Donker Curtius vroeg zijn vriend, de schrijver Jacob van Lennep om de tekst stilistisch te verfriaaien. Een geste die ook tegenwoordige wetgeving nog wel zou kunnen verbeteren.

⁸ De weerstand tegen afschaffing kwam in de Tweede Kamer vooral van de protestantse voorman Abraham Kuyper, de later eerste 'echte' minister-president: 'De zaak staat zoo dat, naar luidt Gods woord, de doodstraf in elk Strafwetboek hoort. Waarom dit zoo moet, hebben we niet te vragen. De stellige verklaring van Gods woord is afdoende.'

- **Jan Kappeyne van de Coppello** (1822-1895) is te karakteriseren als een sociaal-liberaal. Nederland is weliswaar nooit een 'nachtwakerstaat' geweest, maar het kon veel beter. In zijn programma stond dat 'de staat het dienen van het volksbelang voorop moet stellen'. Hij was een scherpe, geestige jurist en ook een wat excentrieke vrijgezel die veel 's nachts werkte wat overdag nog wel eens problemen in het parlement gaf. Zijn kabinet werd geduid als 'grand ministère der capaciteiten' wat helaas alleen de wet op het Lager Openbaar Onderwijs opleverde en dat ook nog tot woede van de confessionele landgenoten⁹. De wet bevatte eisen te stellen aan het vakkenpakket en aan de kwaliteiten van de onderwijzers. De weigering van Koning Willem III om hem de mogelijkheid te geven een Grondwetswijzigingsvoorstel in te dienen deed hem zijn ontslag indienen en daarna pakte hij zijn advocatenpraktijk weer op.

- In 1888 trad het kabinet (1888-1891) aan van de gematigde Anti Revolutionair **Aeneas Mackay** (1838-1909) tot dan voorzitter van de Tweede Kamer. De liberalen waren in die jaren ernstig verdeeld en tegelijk werd de jarenlange achterstelling van de katholieken door de protestanten minder, mede door de liberale steun aan de katholieken. Het was het eerste kabinet met een soort regeerakkoord dat nadrukkelijk christelijke uitgangspunten had. In deze periode stak de schoolstrijd de kop weer op. Vanaf 1889 werd ongeveer 1/3 van de kosten van het bijzonder (confessioneel) onderwijs door de overheid betaald. Dit bleef zo tot de algehele gelijkstelling in 1917. Vooral de liberalen in de senaat hebben die gelijkstelling heel lang tegengehouden. Mackay's voornaamste prestatie was de invoering van de Arbeidswet, een eerste aanzet tot verbetering van de werkomstandigheden van mannelijke en vrouwelijke werknemers. Deze wet volgde op het initiatiefwetje van de liberale parlementariër Samuel van Houten uit 1874¹⁰.

- **Nicolaas Pierson** (1839-1899) was eerder directeur van de Nederlandsche Bank en minister van Financiën geweest toen hij in 1897 aantrad met zijn progressief liberale ploeg, weer als minister van Financiën. Hij was bekwaam en aimabel en kende alle 117 (!) ambtenaren van zijn departement. Hij verliet vaak als laatste het gebouw. Het kabinet kon bij zijn aftreden in 1901 terugzien op een aantal belangrijke wetten zoals de Gezondheidswet met overheidstoezicht op de volksgezondheid en de Woningwet die sociale woningbouw faciliteerde.

- Hij werd opgevolgd door **Abraham Kuyper** (1837-1920), oftewel 'Abraham de Geweldige' voor zijn protestantse achterban van 'kleyne luyden'. Kuyper had zich voor zijn aantreden (van 1901-1905) al jaren beschikbaar getoond maar door zijn autoritaire persoonlijkheid bestond er weerstand in politieke kringen. Hij slaagde erin zijn collega's ervan te overtuigen het wisselend voorzitterschap van het kabinet af te schaffen. Sinds zijn kabinet kent Nederland een afzonderlijke Minister-President, meestal zonder portefeuille. En al snel zouden de vakministers merken dat de voorzitter een sterke neiging had zich met hun portefeuille te bemoeien. Maar verder werden de hoge verwachtingen, onder meer gewekt door Kuypers eerdere publicitaire werk niet ingelost: geen verruiming van het kiesrecht, wat Kuyper wilde voor zijn 'kleyne luyden' en geen extra faciliteiten voor confessioneel onderwijs.

Zijn tragiek is dat we hem nog het meest herinneren van de wet met een stakingsverbod op voor ambtenaren en ander personeel van openbare diensten als ondoordacht antwoord op de spoorwegstakingen van 1903. Tot zijn grote teleurstelling zou hij nooit meer tot regeren geroepen worden.

⁹ Het was ook hier Kuyper die het protestantse protest tegen de achterstelling van het confessioneel (bijzonder) onderwijs orkestreerde met een meer dan 300.000 handtekeningen onder een protestants smeekschrift, niet aan Kappeyne maar aan de koning. De katholieken droegen 50.000 handtekeningen aan. Alles zonder succes.

¹⁰ In dit wetje werd alleen de minimumleeftijd (12) voor kinderarbeid geregeld maar niets over lonen waardoor veel ouders hun te jonge kinderen toch nog lieten werken. De Leerplichtwet van 1901 bracht de oplossing door zijn verplichtend karakter.

- **Pieter Cort van der Linden** (1846-1935) heette eigenlijk Van der Linden maar had er in zijn studententijd een al op ambitie wijzend 'Cort' aan toegevoegd. Hij was al onder meer minister van Justitie geweest met een grote verbetering van het jeugdstrafrecht op zijn palmares. Hij werd minister-president van een extraparlamenteair kabinet zonder sterke politieke banden met het parlement.

'Extraparlamenteair' want gegeven de grote tegenstellingen tussen de verschillende groeperingen in de Tweede Kamer was het niet mogelijk een aan partijen gelieerd kabinet te vormen. De Minister-President, tegelijk minister van Binnenlandse Zaken, stelde dat het kabinet zich zou handhaven 'op grond van de kwaliteit van zijn voorstellen en niet op grond van politieke hondentrouw of coalitieafspraken'. En ondanks een ambitieus en bekritiseerd regeerprogramma (algemeen mannenkiesrecht, gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs) genoot het kabinet vijf jaar parlementaire steun. Wat meespeelde was het uitbreken van W.O. I.

Door een zich aftekenende malaise en meer dan een miljoen Belgische vluchtelingen werd het een nationaal kabinet. Er kwam algemeen mannenkiesrecht en in 1922 ook voor vrouwen. De confessionelen gaven hun verzet tegen deze verruiming op in ruil voor gelijkstelling van het algemeen en bijzonder onderwijs.

Tevens werd het districtenstelsel afgeschaft als niet meer passend bij landelijke politieke partijen.

- **Charles Ruijs de Beerenbrouck** (1873-1936) was nog maar net benoemd tot Gouverneur van de provincie Limburg toen de confessionelen 50% van de stemmen (waarvan 30 % voor de katholieken) vergaarden bij de Kamerverkiezingen op basis van het nieuwe algemeen kiesrecht, voor mannen voorlopig. Koningin Wilhelmina wees daarop de maatschappelijk actieve (en groot kenner van het ontluikende arbeidsrecht) Limburgse priester (!) Wiel Nolens aan als kabinetsformateur: een geweldige schok in protestantse kringen. De toenmalige Shell directeur Colijn, een vooraanstaand lid van de Anti Revolutionaire Partij (ARP), heeft nog voorgesteld om zijn functie zonder salariëring te combineren met die van minister-president! Dat leidde tot niets en omdat de katholieke kerk beter is als influisteraar dan direct verantwoordelijke, vroeg Nolens aan Charles Ruys de honneurs waar te nemen. Het leidde tot twee door hem geleide kabinetten: 1918-1925, 1929-1933. Hij bezette daarin de positie van minister van Binnenlandse Zaken. Charles Ruys was in eerdere posities betrokken bij de Katholieke Sociale Beweging¹¹ en tegelijk gezien in de hogere protestantse en monarchale kringen.

Zijn eerste kabinet was al voor hem samengesteld door Nolens die ook steeds op de achtergrond beschikbaar bleef als plaatsvervangend stuurman. Ruys was sociaal bewogen maar bleef, afkomstig uit een voornaam patriciërsgezicht, zeer standsbewust¹².

Hij zorgde voor een nieuwe herziening van de Grondwet en de invoering van algemeen vrouwenkiesrecht in 1922. De Minister van Arbeid Piet Aalberse (met wie hij de Leidse studentenvereniging Sanctus Augustinus had opgericht) zorgde voor onder meer de invoering van de 8-urige werkdag.

Om de protestantse Kamerleden te coifferen werd afstand gehouden van het Vaticaan. Toen het kabinet viel in 1925 werd hij vier jaar voorzitter van de Tweede Kamer om in 1929 weer als kabinetsleider aan te treden. Het was de tijd van de beurskrach. In zijn tweede kabinetsperiode werd hem verweten te weinig sturend en coördinerend op te treden. Kort nadat hij was uitgeregeerd werd hij ernstig ziek, waarover hij opmerkte 'Leven zonder te werken dat kan ik niet. Dan heb ik liever dat God mij roept.' Hij overleed in 1936.

¹¹ En dat niet alleen: hij richtte in 1893 mijn studentenvereniging 'Sanctus Augustinus' op, als protest tegen het Leids Studenten Corps dat hem had willen doen knielen voor het Corpsvaandel. Medeoprichter was Piet Aalberse, later minister van Arbeid in zijn eerste kabinet. Hij beseftte dat de emancipatie van zijn volksdeel eigen vitale organisaties nodig heeft.

¹² Maar Ruys liet zijn standsbewustzijn soms vilein hooghartig merken. Bijvoorbeeld toen ie eens opmerkte dat Piet Aalberse (nota bene vriend en medeoprichter van Augustinus) 'als zoon van een winkelier niet de afkomst had om overal een hoge borst op te zetten, hoe geleerd hij ook mocht zijn met zijn professoraat en Katholiek Sociaal Weekblad.' Zelfs Nolens, die diep respect genoot in katholieke kring, moest in de hogere katholieke kringen soms omzichtig manoeuvreren, tenslotte was hij 'maar een leerlooierszootje uit Venlo' en dat vergat de Limburgse aristocratie, onder wie Ruys, nooit. Maar meestal beheerste Ruys zich, ten faveure van zijn eigen politiek overleven.

- **Hendrik Colijn** (1869-1944) was premier van 1925-1926 en van 1933 tot in 1939. Hij is een uitzondering op het carrière pad van de meeste minister-presidenten: hogere milieus, rechtenstudie en via een juridische of ambtelijke betrekking in de politiek.

De boerenzoon Colijn koos voor een militair bestaan om daarna binnen de Nederlandse tak van Shell steenrijk te worden waarna hij een krachtpatser in de Nederlandse politiek werd.

Maar toch heeft hij in zijn leven steeds keuzes gemaakt waar veel mensen slachtoffer van zijn geworden. Als militair heeft-ie vele bloedbaden aangericht, in bijvoorbeeld Lombok, Nederlands-Indië. In een brief aan zijn echtgenote, na zijn dood geopenbaard, beschreef hij hoe om genade smekende vrouwen en kinderen werden omgebracht. 'Het was onaangenaam werk, maar 't kon niet anders. De soldaten regen ze met genot aan hun bajonetten'. Hij kreeg in 1895 de Militaire Willemsorde.

Nadien werd het Atjeh, waar al 30 jaar opstanden waren. Het was een nieuw gevechtsterrein met een soms gelijksoortig optreden. Hij mocht nadien een erezwaard toevoegen aan zijn onderscheiding. Na enkele jaren werd hij adjudant van de hoogste militair in Nederlands-Indië, generaal Van Heutz. Nadien was hij nog enkele jaren bestuurder in de door het KNIL (Koninklijk Nederlands Indisch Leger) veroverde gebieden alvorens naar Nederland terug te gaan. Hij werd kort minister van Defensie en was lid van de Tweede Kamer voor de ARP. Hij trad in dienst van de Bataafse Petroleum Maatschappij, de Nederlandse Shell tak, waar hij een glanzende carrière maakte en schatrijk werd, vooral door de grote oorlogswinst van Shell in WO I... Shell zocht toen en nog steeds naar talent voor het bedrijf met goede contacten in de politiek¹³.

Weer terug in de politiek mocht hij even in 1925 een kabinet leiden dat echter na een paar maanden door spanningen tussen katholieken en protestanten uit elkaar viel.

In 1933 kreeg hij een herkansing. Hij zou in de 30'er jaren vier kabinetten leiden waarvan het 5e in 1939 al na enkele dagen uit elkaar viel. Colijn is de oprichter van een afzonderlijk ministerie van Algemene Zaken met als enige taak het terzijde staan van de minister-president.

Hij kon door de 30'er jaren heen op veel aanhang rekenen, vooral uit de protestantse hoek.

Als voorstander van een gedegen begrotingsbeleid zonder overheidstekorten hield hij (te) lang vast aan de koppeling van de gulden aan de goudprijs. De crisis na de beurskrach van 1929 heeft daardoor wellicht extra lang geduurd in Nederland.

Lange tijd heeft hij ook het nazi gevaar onderschat.

Na de inval van Duitsland in 1940, publiceerde hij een brochure waarin hij schetste hoe om te gaan met de Duitse hegemonie waarin eensdeels zijn calvinistische opvatting doorklinkt om te gehoorzamen aan het boven ons gestelde gezag maar die anderzijds toch niet gelezen mag worden als een vorm van collaboratie. Hij is in 1941 door de Duitsers geïnterneerd en in 1944 in Duitsland overleden.

- * **Jonkheer Dirk Jan de Geer** (1879-1960) is twee keer premier geweest, van 1926 tot 1929 en van 1939 tot 1940.

Hij was lid van de Christelijk Historische Unie (CHU), een merkwaardig gezelschap protestanten uit de gegoede burgerij dat zich kenmerkte door een anti-paapse en anti-ARP-houding, vooral tegen het donderende vuurwerk van ARP-er Abraham Kuyper.

De Geer had proefgedraaid als minister van Financiën en Binnenlandse Zaken voordat hij mocht aantreden als minister-president. Het was de tijd dat het economisch weer wat beter ging, en de overheid de teugels iets kon laten vieren, wat de Geer de reputatie van een groot staatsman opleverde, met een overigens al te relativiserende kijk op de internationale ontwikkelingen. Hij bleef nadien in de kamer. In 1939

¹³ Zo hebben ook Wouter Bos (PvdA), fractieleider en minister van Financiën en Frits Bolkestein (VVD), fractieleider en Eurocommissaris, een Shell achtergrond.

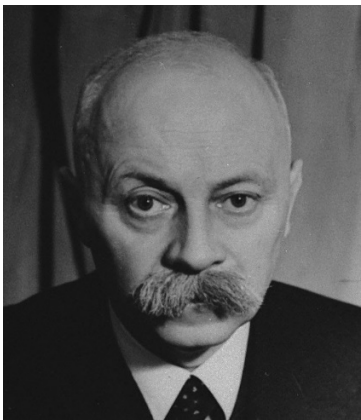
formeerde hij, na de déconfiture van Colijn en diens laatste kabinet en veel daaropvolgend politiek gekrakeel, in een paar dagen een kabinet met vooral dissidenten uit de niet tot medewerking genegen politieke partijen. Toen de formatie rond was, gunde hij zich, zonder derden in te lichten een vakantie in het Zwarte Woud.

Hij bleef tot het te laat was geloven in een Nederlands neutraliteit.

In ballingschap in Londen was hij de enige bewindsman die geloofde in een vergelijk met nazi-Duitsland. Hij heeft dit ook aan Churchill voorgesteld, tot diens grote ontsteltenis. In geschreven en gesproken teksten wilde hij niet spreken van 'vijand' maar van 'wederpartij' alsof het een rechterlijk geding betrof. Ook wilde hij in de zomer vanuit Londen een paar weken 'gaan uitblazen in Zwitserland'. De maat was vol: Koningin Wilhelmina eiste, met instemming van zijn collegaministers, dat hij ontslag zou nemen. Zij wees, met steun van Gerbrandy ook zijn verzoek af om in elk geval minister van financiën te mogen zijn. Daarop dienden alle ministers hun ontslag in, niet zozeer uit steun aan De Geer maar om een formateur de vrije hand te laten in de samenstelling van een opvolgend kabinet. Daarin werd Gerbrandy de premier. De Geer kreeg de opdracht naar Nederlands-Indië te gaan voor de een of andere missie, ver weg in elk geval.

Maar de Geer regelde vanuit de tussenstop Lissabon met de Duitse delegatie aldaar een terugkeer naar Nederland waar hij vanzelfsprekend door de bezetter met veel egards en publiciteit werd verwelkomd.

Hij is na de oorlog veroordeeld tot een jaar voorwaardelijke gevangenisstraf, kreeg boetes en hem werden zijn koninklijke onderscheidingen afgenomen. Hij mocht ook zijn woonplaats Soest niet verlaten waar hij -verbitterd- is overleden.

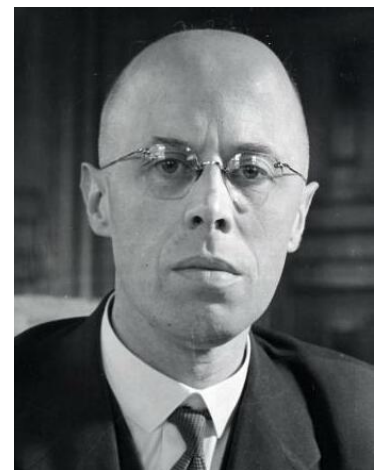

- De boerenzoon **Pieter Sjoerd Gerbrandy** (1885-1961) was een volstrekt ander type, anders ook dan Colijn, ondanks hun beider boerenaafkomst. Beiden waren lid van de ARP maar Gerbrandy zat in de zeer kritische hoek van de partij. Colijn had eerdere avances van Gerbrandy voor een ministerspost afgehouden omdat-ie hem te eigengereid vond en zo kon het gebeuren dat Gerbrandy inging op het verzoek van De Geer in 1939 om minister van Justitie te worden.

Gerbrandy gaf na de inval en de vlucht naar Londen, als oud-voorzitter van de Radoraad, direct opdracht tot oprichting van een strijdbaar communicatiekanaal: radio Oranje. Hij ontpopte zich tot een gedreven oorlogsleider maar werd op bepaald moment ook door Wilhelmina als te eigenzinnig beschouwd om bruikbaar te zijn bij haar plannen over een na de oorlog te versterken positie van de Kroon. Na de oorlog paste een 'stokebrand' als Gerbrandy sowieso niet goed meer in de politieke context.

* **Louis Beel** (1902-1977) was gepokt en gemazeld in het katholieke zuiden maar miste alle bonhomie en speelsheid die met zijn afkomst en geloofsovertuiging worden geassocieerd. Toen in het begin van de oorlog in Eindhoven, waar hij hoofd Sociale Zaken was, een NSB-burgemeester werd benoemd nam hij ontslag met als reden dat een katholiek niet kan functioneren onder nationaalsocialistische leiding. Hij werd eervol ontslagen.

Na de oorlog trok hij Koninklijke en politieke aandacht met geschriften waaruit vooral daadkracht sprak. Hij diende in het eerste naoorlogse kabinet (1945-1946) onder Premier Schermerhorn (1894-1977) als minister van Binnenlandse Zaken en kreeg als opvolgende premier met de Nederlands-Indische kwestie te maken. Hij combineerde dit nog even met 'minister van Binnenlandse Zaken' maar stapte daar om praktische reden al snel van af. Hij en deels ook Willem Drees, Minister van Sociale Zaken, zagen de Indonesiërs die volop hadden samengewerkt met de Japanners als NSB'ers. Schermerhorn had veel begrip voor het onafhankelijkheidsstreven van Indonesiërs. Beel meende dat er alleen onafhankelijkheid kon komen op Nederlandse voorwaarden: een federale staat (met een Molukse staat) met de koningin aan het hoofd. Maar de

Nederlandse politiek was nog niet rijp voor de onafhankelijkheidsgedachte en de Indonesische leiders waren ronduit tegen. Het leidde tot de eerste 'politieonele actie'.

Het kabinet hield maar twee jaar stand maar in die tijd wist Drees als Minister van Arbeid de basis te leggen voor het Nederlandse sociale stelsel.

Beel werd 'hoge vertegenwoordiger van Nederland' (voorheen: Gouverneur-Generaal) in Nederlandse Indië. Het was de tijd van de 'tweede Politieonele Actie'. Er kwam, conform de Nederlandse wens nadien een verdrag met een federale structuur voor Indonesië. Maar Soekarno en de zijnen veegden binnen een jaar de deelstaten van de kaart waardoor Indonesië alsnog een eenheidsstaat werd. Deze kwestie kwam tientallen jaren weer boven tijdens de Molukse bezettingsacties.

Beel bleef invloedrijk, steeds op de achtergrond opererend een soort 'éminence grise' of als 'de sfinx van Wassenaar', naar zijn woonplaats. Hij kon het zich in die tijd nog veroorloven een vragende journalist 'scheer je weg' toe te voegen.

In 1958 trad hij nog een half jaar op als een soort 'fixer' binnen een confessioneel rompkabinet na het vertrek van de socialistische partners. Daarna werd hij vicepresident van de Raad van State.

* **Willem Drees** (1886-1988). De premier, van 1948 tot 1958, die van Kamerstenograaf via de sociaaldemocratische organisaties tot één van de belangrijkste grondleggers van het huidige sociale stelsel in Nederland werd. Levenslang voorstander van nationalisatie van alle grond in Nederland maar indertijd evenzeer voorstander van loonmatiging om, redelijk paternalistisch, het volk meer naar musea te laten gaan in plaats van zich over te geven aan plat consumentisme. Hij is in de oorlog enkele keren gevangene/gijzelaar geweest, in concentratiekamp Buchenwald en in Sint-Michiëlsgestel, waar de Duitsers een deel van het Nederlandse intellect geconcentreerd hadden.

Hij kwam met een wet die bedrijven met meer dan 20 werknemers verplichtte één of meer gehandicapten in dienst te nemen, helaas, zonder sanctie...

Zijn politieke antenne stond nationaal beter gericht dan internationaal zoals rond de onafhankelijkheid van Indonesië, waar hij met Beel de politieonele acties steunde,

zoals ook het merendeel van de Tweede Kamer trouwens. Hij was, vooral door zijn sociale agenda tien jaar een gewaardeerde premier, waarvoor hij zijn diepste wens, burgemeester van Amsterdam, heeft opgeofferd.

• **Jelle Zijlstra**, (1918-2001) werd op aandrang van de ARP, als economisch wetenschapper, minister van Economische Zaken. Hij bleef dat zeven jaar en liet dat nog eens volgen door vier jaar bewindsman op Financiën. Hij kon goed overweg met Drees maar evenzeer met Jan de Quay, premier van 1959 tot 1963, een blijmoedige Brabander tijdens wiens premierschap hij nog eens diens kabinet heeft gelijmd.

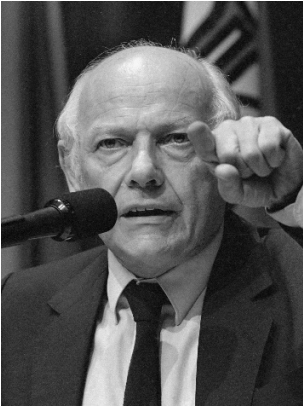
Hij had geen warme band met zijn politieke achterban, de ARP, die hij zag veranderen van een bolwerk van conservatieve mannenbroeders in bevlogen christelijke wereldverbeteraars. Met beide types had-ie weinig op.

Nadat het kabinet Cals (1914-1971) was gestruikeld over een financieel geschil in de zogeheten 'nacht van Schmelzer', trad Zijlstra aan, voor een periode van twee jaar, tot de volgende verkiezingen. Daarbij bleek er een 'Jelle-effect' met winst voor de ARP maar Zijlstra vond het welletjes en kreeg zijn droombaan...president van de Nederlandsche Bank.

• **Piet de Jong** (1915-2019). Van onderzeebootkapitein via een staatssecretariaat en later een minister van Defensie tot een premier (1967-1971) met niet te veel inhoudelijke kennis maar wel met mensenkennis en leidinggevende capaciteiten! En dat in een tijd van economische bloei en maatschappelijke onrust...provo, de universiteiten, dollé mina, de Molukse kapingsacties, krakers, het ontstaan van D'66, de Boerenpartij om maar wat te noemen. Het kabinet voerde mede daardoor een linkser beleid dan de

socialistische voorman, Joop den Uyl, en ook delen van de Jongs eigen katholieke achterban, wilden toegeven. Het kabinet hield het de volle vier uit...knap!

- In 1973 trad na een formatie van vijf maanden – eindelijk - **Joop den Uyl** (1919-1987) aan als premier van een ‘rood kabinet met een wit randje’ waarbij ‘wit’ stond voor de confessionele politici die toetraden, zonder dat hun partij zich verbond aan het regeringsprogramma. Het was het eerste naoorlogse kabinet zonder de confessionele partijen. Er werd fors meer uitgegeven...het begrotingstekort vertienvoudigde. Het bracht Hans Wiegel (VVD voorman) in een tv debat met Den Uyl tot de uitroep ‘Sinterklaas bestaat! Daar zit-ie!’ En er waren problemen, de oliecrisis, de corruptie van prins Bernard, van Agt en de abortuskliniek Bloemenhove. Uiteindelijk is het kabinet na bijna vier jaar gestrand, vooral omdat ministers uit de KVP, Dries van Agt en Ruud Lubbers hun handen vrij wilden houden voor komende tijden. Het tweede kabinet Den Uyl was na de verkiezingen (10 zetels winst voor de PvdA) binnen handbereik maar de bestuurlijke top in de PvdA eiste te veel. Jaren later is er nog wel een kabinet van

Agt-Den Uyl geweest maar dat is al snel aan bestaande tegenstellingen ten onder gegaan...

- **Dries van Agt** (1931-) is na een ambtelijke en wetenschappelijke loopbaan min of meer bij toeval in de politiek beland. Eerst als minister van Justitie in het kabinet Den Uyl waar hij de vrijlating van de ‘Drie van Breda’ op de agenda zette en naam maakte van een doortastend leider tijdens de Molukse gijzelingsacties. Maar hij reageerde te laks bij een kans de oorlogsmisdadiger Pieter Menten op te pakken. Daarna, in 1977, toen de sfeer in de onderhandelingen met Den Uyl grondig bedorven was, vormde hij met de VVD van Hans Wiegel (‘de beste minister president die Nederland nooit gehad heeft’) een kabinet. Dit had een Kamermeerderheid van maar twee zetels in de Tweede Kamer maar hield het vier jaar uit. Van Agt nam, al dan niet gespeeld, graag afstand van het politieke bedrijf, grossierde in hoofs archaïsch taalgebruik, kwinkslagen en snedige reacties: toen Koningin Beatrix hem eens kapittelde, omdat-ie zich ‘schoolziek’ had gemeld wegens een bezoek aan de Tour de France, reageerde hij met ‘dat zich hier de onoverbrugbare kloof tussen Rome en de Reformatie openbaarde’.

Na de voor de VVD ongunstig verlopen verkiezingen kwam er nog even een kabinet van Agt/Den Uyl maar dat hield het nog geen jaar uit, zo ook het opvolgende rompkabinet van het Christen Democratisch Appel (de nieuwe confessionele samenwerking, CDA) dat nog een paar maanden doorploeterde.

Hierna werd hij vijf jaar Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant en daarna EU-vertegenwoordiger in Japan en Washington. Hij doet nog regelmatig van zich spreken, zoals over de Palestijnse kwestie.

- **Ruud Lubbers** (1939- 2018) onderbrak een carrière in zijn familiebedrijf om minister van Economische Zaken te worden in het kabinet Den Uyl. Hij was vervolgens jaren (vice) fractievoorzitter van het CDA in de Tweede Kamer om daarna premier (1982-1994) te worden in – weer - een kabinet van CDA en VVD. Lubbers was een briljant manager en een al dan niet gevraagde meedenker met vakministers. De uit de hand gelopen overheidsuitgaven werden gesaneerd en er kwam loonmatiging met het zogeheten ‘Akkoord van Wassenaar’.

In Lubbers II deden weer de liberalen mee maar na drie jaar voelden ze zich te veel een bijwagen van Lubbers en lieten het kabinet struikelen.

In het derde kabinet Lubbers namen ook bewindslieden uit de PvdA zitting met Wim Kok, de oud-vakbondsman op Financiën.

Maar in deze laatste regeringsjaren ging alles stroever...competitieduels met de Minister van Buitenlandse Zaken, Hans van den Broek, en onenigheid met de ambitieuze CDA-fractievoorzitter Eelco Brinkman.

Daarna werd hij gepasseerd voor de positie van NAVO Secretaris-Generaal maar werd wel de VN Hoge Commissaris voor de vluchtelingen en passeerde daarmee de oud-Minister van ontwikkelingssamenwerking, Jan Pronk, die door de Nederlandse regering naar voren was geschoven. Hij zag af van salariëring en vervulde de post met verve maar een al dan niet onderbouwde beschuldiging van seksuele intimidatie deed hem besluiten de post voor gezien te houden.

- **Wim Kok** (1938-2018) werd van sperziebonenverkoper, vakbondsman en -baas en daaropvolgend fractievoorzitter van de PvdA een gedegen minister van Financiën. Hij werd premier (1994-2002) van een bijzonder, want 'paars' kabinet, wat stond voor een kabinet met D66 en de VVD maar zonder het CDA, zonder confessionelen, voor het eerst sinds 1918!

De lasten voor burger en bedrijf werden verlicht onder gelijktijdige overheidsbezuinigingen. Het EU-verdrag van Amsterdam kwam tot stand in 1997 en trad twee jaar later in werking¹⁴. Het poldermodel dwong respect af bij zelfs Bill Clinton en Tony Blair.

Het tweede kabinet Kok trad in 1998 onder ander gesternte aan... het ging economisch minder goed. Er was de kwestie van vader Zorreguieta, de onderlinge samenwerking schuurde en Kok had er duidelijk geen zin meer in.

Een kritisch rapport over de Nederlandse betrokkenheid bij het drama van Srebrenica was voor het kabinet een reden af te treden. Een curieus voorbeeld van symboolpolitiek.

Hij was verbijsterd door de opkomst van Pim Fortuyn en diens beschuldigingen dat Paars alleen maar puinhopen had gecreëerd.

Hij vulde zijn tijd (en zakken) nadien met commissariaten, KLM, ING, Shell en TPG-post. Wonderlijk hoe het grote bedrijfsleven hem omhelsde. Hoe zou 'vadertje Drees' dat gedaan hebben?

- Tenslotte **Mark Rutte** (1967), hard op weg de langst zittende premier van Nederland te worden. Was actief in de jongerenorganisatie van de VVD, was hoofd Human Resources bij Unilever, won een strijd om het leiderschap in de VVD tegen Rita Verdonk, was een kundig staatssecretaris Sociale Zaken en nu, in deze Corona-crisis op weg om 'President van Nederland' te worden.

Ik laat het hierbij en sluit ook dit artikel over onze premiers af.

Voor het schrijven van de artikelen over 'Impeachment' en de geschiedenis van de functie van minister-president in Nederland heb ik onder meer gebruik gemaakt van:

'Onze Premiers (1901-2002)', van Han van der Horst, 2007;

'Alle Premiers' van Gerry van der List, 2010;

'Proeve van een verbeterde Grondwet', Huub Linthorst, 2018;

En columns van Folkert Jensma, juridisch observator in de NRC.

¹⁴ Het verdrag regelde onder meer: eenvoudiger besluitvorming, meer gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, asiel- en migratie wordt Europees beleid en de Schengenakkoorden worden Europese wetgeving. Denk bij 'Schengen' niet alleen aan vrij grensverkeer maar ook aan politiesamenwerking, wapenwetgeving en informatie over individuen en organisaties ten behoeve van nationale veiligheid, grenscontrole en wetshandhaving met het zogeheten 'Schengen Informatie Systeem (SIS) dat bijvoorbeeld in 2017 vijf miljard (!) keer bevraagd werd waarvan 10 % informatieverzoeken uit het Verenigd Koninkrijk.

Diversen

Een speelse tekst van Vinkenoog

Een woordspel van de vooral in de hippie-jaren furore makende dichter Simon Vinkenoog (1928-2009) onder de titel 'Echt genot'. De tekst werd de redactie aangereikt door Han en Harry Duintjer Tebbens. Veel dank.

Om Vinkenoog beter te plaatsen, twee van zijn gezegdes: 'een beetje censuur is zoiets als een beetje zwanger' en 'de meeste gevangenen zitten niet achter tralies maar gekneld in de waandenkbeelden, angsten en vooroordelen van een oppervlakkig bestaan'.

En een weinig relevante maar wel verklarende anekdote: onder invloed van geestverruimende middelen verstoorde hij een gezelschap dat in 1978 de finale volgde van het wereldkampioenschap voetbal tussen Argentinië en Nederland door op een belangrijk spelmoment de stekker uit de TV te trekken en tegelijk voor te dragen: 'Adem even in, adem even uit, Adam Eva in, Adam Eva uit'

Het werd hem, zacht gezegd, niet in dank afgenomen.

Vinkenoog over 'ECHT GENOT':

'Anders kijken naar woorden is soms heel boeiend.

Anders kijkenden hebben wellicht geen bijzondere of voortgezette scholing gehad in verband met taal, taalfilosofie, linguïstiek of semantiek. Anders kijkenden, zoals ik - gesanctioneerde allochtoon uit een buurland - beheersen de Nederlandse taal niet automatisch en moeten bij hun woordkeus soms nog diep nadenken. Anders kijkenden bijvoorbeeld kunnen denken dat Nederlandse begrippen als echtgenoot of echtgenoten iets te doen hebben met genieten; en dan nog 'echt' ook.

Maar wat is 'echt' 'genot'? Bestaat er wel één vorm van genot die niet 'echt' is; echtgenoten of niet?

Heeft de zin 'ik heb van deze avond 'echt genoten' daadwerkelijk iets te maken- in het leven van de desbetreffende echtgenoten- met het feit dat zij getrouwd zijn; dat het echtgenoten zijn? Kun je überhaupt 'genieten' wanneer je 'echtgenoot' of 'echtgenote' bent? Kun je als echtgenote echt genieten met of van iemand die geen echtgenoot is? Of kun je alleen als echtgenoot echt genieten van of met iemand die geen echtgenote is? Is echt genot mogelijk tussen twee echtgenoten die elk weer andere echtgenoten hebben met wie ook echt genoten wordt? Kunnen echtgenoten altijd echt van elkaar genieten of konden ze 'echter' van elkaar genieten voordat zij echtgenoten waren?

En hoe staat het met een echtgenote die ervan geniet haar echtgenoot echt te zien genieten? Maakt het echt kunnen genieten van elkaar mensen tot echtgenoten? Of is het waar – zoals de paus en zijn aanhang het liefst zien – dat echtgenoten juist absoluut niet met of van elkaar of wie dan ook genieten?'

De oorsprong van de 1 aprilgrappen.

Omdat deze Rommelpot nog in april uitkomt, hier een kleine beschouwing over de oorsprong van het 1 april grappengebruik.

Zoals meer bij oude gebruiken, de oorsprong is niet eenduidig. De oudste vermelding is in 1508 uit Franse bron. De eerste vermelding in 'de Nederlanden' dateert van 1568.

Het gebruik komt ook voor in grote delen van Europa, Rusland maar ook in Afrika, Noord-Amerika en Australië.

Het is niet onmogelijk dat de oorsprong veel ouder is en bv teruggaat tot de Romeinse tijd of het Middeleeuwse narrenfeest.

In elk geval heeft het klassieke verhaal van de Geuzenbezetting van Den Briel waar 'Alva op 1 april, verloor zijn bril' er niks mee te maken.

In Franstalige landen is 1 april bekend als 'poissons d'avril', de dag waarop nietsvermoedenden een papieren vis op de rug gespeld krijgen. Daar heb ik dit jaar nog iemand mee zien rondlopen.

Sinds eind 19e eeuw is het een breed gebruik om in media 1 april grappen te maken. Aanvankelijk bedoeld om met deze uitzondering de betrouwbaarheid van de media te onderstrepen. Met de opkomst van de sociale media is dit een stuk onduidelijker geworden.

Een paar klassieke grappen:

- Nixon opnieuw 'for President': in 1992 was hier een radiouitzending aan gewijd in de Verenigde Staten, met de stem van Nixon en de slogan 'I didn't do anything wrong, and I won't do it again'. Op het eind van de uitzending bleek het een grap, ingesproken door een imitator. Toen had het al woedende reacties geregend.
- In 1962 werd op het strand in Zandvoort een stenen beeld aangetroffen dat leek te zijn aangespoeld en kenmerken had van de sculpturen op Paaseiland. Een Zweedse deskundige verklaarde dat het echt om een beeld van Paaseiland ging. Er werd breed geloof aan gehecht. Pas een paar dagen later kwam uit dat de Zweedse deskundige een Zandvoortse kunstenaar was die het beeld ook zelf had gemaakt.
- En, in de jaren zestig was er een tv-uitzending in Nederland waarin een (weer) Zweeds bedrijf liet zien hoe eenvoudig het was om zwart wit tv in kleuren tv te veranderen. Dat ging dan met nylonkousen, en schaar en wat tape. Het licht zou door de nylonkousen over het scherm anders gebroken worden en een echt kleureffect geven. Op hun zwart wit tv konden de kijkers niet zien dat het nep was. Duizenden mensen gingen naarstig op zoek naar nylonkousen en zijn aan het knutselen geslagen.

Zoiets zou tegenwoordig niet zo makkelijk meer gaan. Maar we kennen nu buiten de aprilgrappen het zogeheten 'fake news' van een ander karakter waarbij het ook niet meevalt om waarheid van fictie te onderscheiden.

BESTUUR

Voorzitter
FRANK VAN LAMSWEEERDE
frank_vl@wanadoo.f
09 54 22 24 46 /
06 83 26 72 73

Vice-voorzitters
MONIQUE MIDDELHOEK
Moniqueportes@hotmail.com
03 88 71 81 51 / 06 85 90 14 76
HANS DE JONGE
31 rue Kempf
67000 Strasbourg
hans@dejonge.org
03 88 31 60 25 /
06 12 52 54 92

Secretaris

GERARD DE BOER
18 av. Général de Gaulle 67000
Strasbourg
deboergerard@hotmail.com
03 88 31 78 52 / 06 45 67 00 81
Penningmeester
HANS DE BRUIN
19 rue Philippe Grass 67000
Strasbourg
hansdebruin@free.fr
03 88 41 99 15 / 06 24 24 55 86
IBAN: FR76 3008 7330 0200 0118
0790 118 BIC: CMCIFRPP

ASSESSOREN

NOUD PIJENBURG
nmpijn@gmail.com 03 88 64 15 51 / 06 79 54 24 87
JOHN RUIJS
rommelpot@free.fr 09 52 246 246 / 06 52 520 500 18
PAUL DE CONINCK
pauldeconinck@evc.net ; 03 88 33 24 99 / 06 08 54 31 48
PATRICIA WEISS
patulpi@hotmail.com , 06 73 54 29 93
CHLOE KOCHERSPERGER
Kochersperger.chloe@gmail.com 06 50 67 30 49

REDACTIE

GERARD DE BOER
deboergerard@hotmail.com
06 45 67 00 81

HANS DE JONGE
hans@dejonge.org
06 12 52 54 92

VORMGEVING ELENA MALAGONI

WEBSITE
BART KOOSTRA
www.nvso.fr

NVSO is aangesloten
bij de Federatie van de
Nederlandse
verenigingen in
Frankrijk

Lidmaatschap van de Vereniging: 25 € per kalenderjaar voor alleengaanden en 35 € voor gezinnen/ partnerships.
Lidmaatschapsgeld te betalen bij de aanvang van het nieuwe jaar.

NVSO Régistre des Associations: Tribunal d'Instance de Schiltigheim Volume 16 - n° 772

Banque: CIC Schiltigheim IBAN: FR76 3008 7330 0200 0118 0790 118 / BIC: CMCIFRPP t.n.v. ANSE